

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**Комплексна програма
розвитку дітей дошкільного віку
з аутизмом
“РОЗКВІТ”**

За загальною редакцією Т. В. Скрипник

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Тернопіль
“Мандрівець”
2016

УДК 376.091.214-021.252-056.313-053.4

ББК 74.350.221

К78

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист від 04. 04. 2013 р. № 1/11-6544)

Авторський колектив:

В. В. Тарасун (розділ 1), Т. О. Куценко (розділ 2), Т. В. Скрипник (вступ, розділ 3: музична діяльність), І. М. Дуброва (розділ 3: образотворче мистецтво, розділ 7), В. П. Лоцених (розділ 3: образотворче мистецтво, розділ 7), А. Л. Душка (розділ 3: театральна діяльність), І. Д. Риндер (розділ 6), І. В. Недозим (розділи 4, 5).

Рецензенти:

Т. В. Сак – завідувач лабораторії інтенсивної педагогічної корекції Інституту спеціальної педагогіки НАПН України, доктор психологічних наук, професор;

М. В. Щибрик – директор Благодійної установи “Спеціальна Школа-Життя” м. Київ.

Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом “Розквіт” / наук. кер. та заг. ред. Скрипник Т. В. — Тернопіль : Мандрівець, 2016. — 240 с.

ISBN 978-966-634-910-4

Комплексна програма розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом “Розквіт” розроблена з урахуванням сучасних тенденцій щодо інклюзивної освіти дітей з особливими потребами, а також – новітніх підходів до навчання та розвитку дітей із розладами аутистичного спектра. Комплексна програма складається із семи розділів, які охоплюють освітні лінії Базового компонента: “Дитина в соціумі”, “Мовлення дитини”, “Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі”, “Дитина у світі культури”, “Гра дитини”, “Здоров’я та фізичний розвиток” (як частина освітньої лінії “Особистість дитини”), а також розділ “Розвиток соціально-побутових навичок”, який є надзвичайно актуальним в контексті системного впливу на формування дітей із розладами аутистичного спектра.

Особливу увагу приділено умовам продуктивного навчання та розвитку дітей з аутизмом, а також методам, формам та способам подання для них навчального матеріалу, зважаючи на унікальність їхньої психічної організації.

Для фахівців психолого-педагогічного профілю, а також батьків дітей з аутизмом.

УДК 376.091.214-021.252-056.313-053.4

ББК 74.350.221

Всі права застережені
All rights reserved
ISBN 978-966-634-910-4

© В. Тарасун, Т. Куценко,
Т. Скрипник та ін., 2016
© ТОВ “Мандрівець”, 2016

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
Розділ 1. ДИТИНА В СОЦІУМІ	15
Розділ 2. МОВЛЕННЯ ДИТИНИ'	42
Розділ 3. ДИТИНА В СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ.....	75
Розділ 4. ДИТИНА В СВІТІ КУЛЬТУРИ.....	122
Розділ 5. ГРА ДИТИНИ	168
Розділ 6. ГРА ТА ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК.....	182
Розділ 7. РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВИХ НАВИЧОК.....	209
СЛОВНИК	234
ДЖЕРЕЛА	238

ДЖЕРЕЛА

1. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер.: А. М. Богуш // А. М. Богуш, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. — К. : Видавництво, 2012. — 26 с.
2. Вільчковський Е. С. Фізичне виховання дітей дошкільного віку. — К. : Здоров'я. — 1974.— 255 с.
3. Скрипник Т. В. Стандарти психолого-педагогічної допомоги дітям з розладами аутичного спектра: навч.-метод. посіб. / Т. В. Скрипник.— К. : Педагогічна думка, 2013. — 56 с.
4. Скрипник Т. В., Недозим І. В. Забезпечення оптимальної адаптації дитини з розладами аутичного спектра до дошкільного навчального закладу // Практичний психолог: Дитячий садок. — 2013. — № 11. — С. 10–17.
5. Скрипник Т. В., Куценко Т. О., Риндер І. Д., Недозим І. В. Зміст корекційно-розвиткових занять для дітей з аутизмом / Реалізація оновленого змісту освіти дітей з особливими потребами: початкова ланка: навч.-метод. посіб.— Київ, 2014. — С. 278–304.
6. Скрипник Т. В. Підтримати, допомогти, спрямувати. Корекційно-розвивальна робота з аутичними дітьми // Науково-методичний журнал “Дошкільне виховання”. — № 5. — 2015. — С. 12–15.
7. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму / Т. В. Скрипник. — К. : Фенікс, 2010. — 388 с.
8. Співаковська А. С. Гра – це серйозно / А. С. Співаковська. — Москва : Педагогіка, 1981. — 144 с.
9. Романчук О. Розлади спектра аутизму в запитаннях та відповідях / О. Романчук. — Львів : Колесо, 2009. — 168 с.
10. Аппе Фр. Введение в психологическую теорию аутизма / Фр. Аппе. — Москва : Теревинф, 2006. — 216 с.
11. Бернштейн Н. А. Физиология движений и активность / Н. А. Бернштейн. — Москва : Наука, 1990. — 495 с.
12. Бин Дж. Волшебная дудочка. 78 развивающих музыкальных игр / Дж. Бин, А. Оулдфильд. — Москва : Теревинф, 2000.
13. Венгер Л. А. Воспитание сенсорной культуры ребенка от рождения до 6 лет: кн. для воспитателя дет. сада / Л. А. Венгер, Э. Г. Пилюгина, Н. Б. Венгер; под ред. Л. А. Венгера. — Москва : Просвещение, 1988. — 144 с.
14. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. — Москва : Педагогика, 1991. — 480 с.
15. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. Проблемы развития психики / Л. С. Выготский.— Москва : Педагогика, 1983. — 368 с. — Т. 3.
16. Выготский Л. С. Собрание сочинений: в 6 т. Основы дефектологии / Л. С. Выготский. — Москва : Педагогика, 1983. — 368 с. — Т. 5.
17. Гринспен С. “На ты с аутизмом”. Использование методики Floortime для развития отношений, общения и мышления / С. Гринспен, С. Уидер. — Москва: Теревинф, 2013. — 514 с.
18. Доленко О. В. Аутизм в дошкольном детстве. откровенный разговор (в помощь родителям) / О. В. Доленко. — Запорожье : ООО “Типография “Печатный мир”, 2009. — 140 с.

19. Кипхард Э.-Й. Как развивается ваш ребенок? Таблицы сенсомоторного и социального развития: от рождения до 4-х лет. — Изд. 2-е, стер. / Эрнст Й. Кипхард. — Москва : Теревинф, 2009. — 112 с.
20. Коэн Ш. Жизнь с аутизмом / Ш. Коэн. — Москва : Институт общегуманитарных Исследований, 2008. — 240 с.
21. Никольская О. С. Аутичный ребенок. Пути помощи / О. С. Никольская, Е. Р. Бабенская, М. М. Либлинг. — Москва : Теревинф, 1997. — 342 с.
22. Ньюмен С. Игры и занятия с особым ребенком. Руководство для родителей / пер. с англ. Н. Л. Холмогоровой. — Изд. 5-е, стер. — Москва: Теревинф, 2011. — 236 с.
23. Питерс Т. Аутизм: От теоретического понимания к педагогическому воздействию / Т. Питерс. — Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. — 240 с.
24. Технологии инклюзивного (совместного) образования в дошкольных учреждениях (рекомендации для руководителей, учителей-дефектологов и воспитателей дошкольных учреждений на примере инклюзивного образования детей с нарушениями слуха) / под общей ред. Е. П. Микшиной, Л. А. Зигле. — Санкт-Петербург : РЕМДОМ, 2011. — 200 с. (Technologies in Inclusive Education in Preschool Institutions).
25. Тингей-Михаэлис К. Дети с недостатками развития: книга в помощь родителям / К. Тингей-Михаэлис. — Москва : Педагогика, 1988. — 240 с.
26. Флэйк-Хобсон К. Развитие ребёнка и его отношений с окружающими / К. Флэйк-Хобсон, Б. Е. Робинсон, П. Скин. — Москва, 1998.— 314 с.
27. Фондорка Е. А. Музыкальные занятия // Опыт работы интегративного детского сада / под ред. Н. Т. Бунимович. — Москва: Теревинф, 2004.
28. Фрост Л., Бонди Э. Система альтернативной коммуникации с помощью карточек (PECS). — Москва : Теревинф, 2011.— 416 с.
29. Bogdashina O. A reconstruction of the sensory world of autism, 2001. — Sheffield: Sheffield Hallam University Press.
30. Darlene E. Perner, Monica E. Delano (2012). A Guide to Teaching Students With Autism Spectrum Disorders. Bloomsburg University of Pennsylvania, University of Louisville. Arlington, VA. — 159 p.
31. Lord C., Paul R. (1997). Language and communication in autism. In D. J. Cohen & F. R. Volkmar (Eds.), Handbook of autism and pervasive developmental disorders (2nd Edition). — New York: John Wiley & Sons.
32. Olney, G. (1986). The TEACCH curriculum for teaching social behaviour to children with autism. In : E.Schopler and G.Mesibov (Eds.), Social Behaviour in Autism. — New York : Plenum Press.
33. Patterson, J.M. (1991). A family systems perspective for working with youth with disability. *Pediatrician*, 18. — P. 129–141.
34. Prizant, B. and Schuler, A. (1987). Facilitating communication: language approaches. In: D. Cohen and A. Donnellan (Eds), Handbook of Autism and Pervasive Developmental Disorders. New York : John Wiley and Sons.
35. Shopler E., Reichler R., Parents as cotherapists in the treatment of psychotic children // *Journal of Autism*. — 1971. — V. 1. — P. 87–102.
36. Social and communication development in autism spectrum disorders: early identification, diagnosis and intervention / edited by Tony Charman, Wendy Stone. — The Guilford Press: New York, (2006). — 348 p.

Навчальне видання

**ТАРАСУН Валентина Володимирівна
КУЦЕНКО Тетяна Олександрівна
СКРИПНИК Тетяна Вікторівна та ін.**

**Комплексна програма
розвитку дітей дошкільного віку з аутизмом
“РОЗКВІТ”**

За загальною редакцією Т. В. Скрипник

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Керівник проекту Б. Фенюк

Головний редактор І. Дворницька

Редактор С. Сав'юк

Підписано до друку 25. 03. 2016. Ум. друк. арк. 13, 95.
Наклад 500 пр.

Видавництво “Мандрівець”,

46400, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 18.

Тел. (0352) (0352) 42-39-62, 43-39-62, тел./факс (0352) 52-43-38.

<http://mandrivets.com>, e-mail: mandr.zbut@gmail.com.

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК № 3650 від 22. 12. 2009 р.

Друк з готових діапозитивів: ТзОВ “Терно-граф”, м. Тернопіль, вул. Текстильна, 18